

Programozott viselkedés — tanulás

Az ember társadalmi viselkedése hosszú tanulás eredménye. A tanulás során a viselkedési minták egyre finomabbá és rugalmasabbá válnak, s ez számtalan visszacsatolás nyomán újraformálódik apró és sokszor láthatatlan módosítás, felcserélés és variáció — tulajdonképpen tapasztalat — eredménye.

Tanult és begyakorolt viselkedési formákat alkalmaz az oktató tanár és a gyógyító orvos, és még sokan mások, akik foglalkozásuk révén körülírható pszichikai folyamatokba avatkoznak be, és hivatásukhoz tartozónak érzik ezen folyamatok kedvező irányba való terelését. Nyilvánvaló, hogy az ilyen emberek képzésében alapvetően fontos a kérdéses viselkedési minták hatékonysága és lehetőleg gyors elsajátítása. Kérdés az, hogyan lehetne gyorsítani és elmélyíteni azt a folyamatot — a helyes viselkedés kialakulásának a folyamatát — amely egyébként hosszú évek alatt játszódik le. A pedagógiai pszichológia kutatói a visszacsatolás felerősítése révén megoldották a kérdést. Így született meg a mikrotanítás koncepciója.

A mikrotanítás

Minden tekintetben lebontott és arányosan egyszerűsített viselkedési helyzetgyakorlat, amelyen a tanárjelölt jártasságokat gyakorol, s ahol megfélelően kidolgozott és audio-vizuális jellegű visszacsatolásban részesül, miáltal saját maga tökéletesítheti a viselkedési jártasságait. A mikrotanítás módszertanát a 60-as évek

közepén dolgozták ki az Egyesült Államokban. A módszer alaplényege egyszerű: a tanárjelölt kis számú közönség előtt 5—10 perces tanítási órát tart. Az órát képmagnóra veszik, majd a jelölt felvételről megtekinti saját szereplését és levonja a következtetéseket. Ahhoz, hogy a jelölt pontos véleményét alkothasson önmagáról, objektív megfigyelési és elemzési szempontok kellenek. Ezért megfigyelési és elemzési programokat dolgoztak ki. A jelölt (a képfelvétel alapján), megadott program szerint elemzi a saját tanítási óráját. A visszajátzások tehát egyrészt véleményét alkothatja saját magáról, másrészt a programszerű elemzés alapján pontosan megdughatja, hogy mit és miben hibázott.

Egyes angliai tanárképző intézetekben rendszeres tantervi program a mikrotanítás. A mikrotanítási gyakorlatok anyaga szorosan összefonódik az elméleti előadások témáival: a tanulásmódszertan, a módszertan és a szociálpszichológiaival. A mikrotanítás erre a célra berendezett stúdióban folyik, s a felszerelés (kamerát, képmagnót, mikrofont) sok helyen maguk a jelöltek kezelik. A mikrotanítási óra tanulói igazi iskolagyerekek: őket „beszervezi” az egyetem anélkül, hogy bármilyen címen is fizetne nekik. A jelöltek kis csoportokba rendeződnek a mikrotanítás idejére. Közösen megtervezik az órákat és egymás után tanítanak. A tanítási órákat képmagnóra veszik, és a visszajátzások mindenki program szerint elemzi saját szereplését. Az egyes elemzéseket, rend-

szerint oktató jelenlétében megbeszéljük, s a megbeszélés után mindenki újratánítja az óráját.

Önellenzés

A Tübingeni Egyetemen nem kötelező tárgya a mikrotanítás. A viselkedési formákat intenzív mikrotanítási kurzus folyamán sajátítják el a hallgatók. A kurzus nem támaszkodik egyéb stúdióokra és látzólag nem illeszkedik egy szélesebb képzési rendszerbe. Ez magyarázza rendkívül rugalmasságát, amellyel könnyen alkalmazkodik különféle szaktárgyak különféle hallgatóihoz, és egyéb igényekhez is. A kurzus tíz napig tart: ez napi 8—10 óras kemény munkát jelent tíz napon keresztül. A résztvevők viselkedépszichológiát és csoportdinamikát tanulnak, s óráikat számítógépes program alapján értékelik. A tanfolyam végén mindenki lehetőséget kap arra, hogy képszalagra vett tanításait újra végignézzék.

A mikrotanítás koncepciójának megfogalmazása, alkalmazási területe, s a módszer elemei intézményenként különböző. Használatos a tanártovábbképzésben és az egyetemi oktatók felkészítésében is. Lényege azonban mindegyik egyforma: olyan viselkedéstanulást, amelyben technikai eszközök teszik lehetővé a visszacsatolás felerősítését az információcsere gyorsítása által.

Mint módszer, nemcsak a tanárképzésben, hanem meghatározott viselkedési jártasságokat igénylő egyéb szakmákban is (pl. orvosképzés) alkalmazható lenne.

MIHÁLY ANDRÁS

Szakszervezet — jogsegélyszolgálat

Ma már természetes minden magyar állampolgár számára, hogy egészségügyi gondjaival az Állami Egészségügyi Szolgálathoz forduljon — közismertebb nevén a körzeti orvoshoz elsősorban —.

A legutóbbi időkig azonban nem volt ilyen természetes és magától értetődő, hogy a legkülönbözőbb természetű állampolgári problémáival, jogi ismereteket igénylő kérdéseivel egy olyan szervhez tudjon fordulni segítségért, amely munkahelyéhez közel, sőt helyben van, s amely nem utolsósorban megértéssel és gondossággal átvállalja egy-egy dolgozó ember gondját, utánjárást igénylő intézményét. Végül az sem elhanyagolható szempont, hogy mindezt anyagi ellenszolgáltatás nélkül végzi ez a szerv: a szakszervezeti jogsegélyszolgálat.

A MSZMP 1974. március 19—20-i ülésén foglalkozott a munkásságáról hozott határozatának végrehajtásával. Ennek alapján a Minisztertanács és a SZOT az illetékes miniszterekkel egyetértésben irányelveket dolgozott ki a szakszervezeti jogsegélyszolgálat megszervezéséhez és működtetéséhez.

Ezen irányelvek alapján 1975. január 1-től tapasztalatszerzés céljából ötven vállalatnál és intézménynél megszervezték a szakszervezeti jogsegélyszolgálatot. Az 1975. évi tapasztalatok kedvezőek voltak és megállapították, hogy a szakszervezeti érdekképviselet keretében létrehozott jogsegélyszolgálat tovább erősítette a dolgozók és a szakszervezetek közötti kapcsolatot.

E tapasztalatok alapján az Orvos-Egészségügyi Dolgozók Szakszervezete és az Egészségügyi Miniszter közös egyetértésben úgy döntött, hogy az egészségügy területén, ahol a feltételek biztosítottak, kívánatos megszervezni 1977. január 1-től a szakszervezeti jogsegélyszolgálatot.

A Szegedi Orvostudományi Egyetem Szakszervezeti Bizottsága és állami vezetése értékelte az előzőekben vázolt kedvező üzemi tapasztalatokat és élve a lehetőséggel megteremtette a szakszervezeti jogsegélyszolgálat működésének tárgyi és személyi feltételeit. Kidolgozta a SZOT irányelvei alapján a jogsegélyszolgálat működési rendjét, melynek alapján 1977. január 1-vel megkezdte munkáját a SZOTE SZB Jogsegélyszolgálat.

A jogsegélyszolgálat vezetője nagy szakmai tapasztalatokkal rendelkező nyugdíjas jogász, akinek a munkáját egy ugyancsak

nyugdíjas adminisztrátor segíti. A jogsegélyszolgálat munkájában a SZOTE jogi képzettségű dolgozója és a SZOTE SZB egyik tagja társadalmi munkában részt vállal. Az eddig eltelt tíz hónap tapasztalatai alapján nem lehet messzemenő következtetéseket levonni, de az bizonyosságot nyert, hogy szükség van a jogsegélyszolgálat munkájára. Ezt mutatja, hogy ezen tíz hónap alatt összesen 102 ügyben — munkajogi: 28, társadalombiztosítási: 8, családjogi: 24, szabálysértési: 1, polgárjogi: 21, államigazgatási: 15, egyéb: 5 — fordultak segítségért és járt el a szakszervezeti jogsegélyszolgálatunk a SZOTE dolgozóinak megkeresésére.

Hetente két alkalommal (kedden 14—17 és pénteken 9—12 óráig) áll a jogsegélyszolgálat dolgozóink rendelkezésére. Természetesen nemcsak személyesen lehet ezen időpontokban felkeresni, hanem levélben is lehet fordulni a jogsegélyszolgálathoz és segítséget, tanácsot kérni.

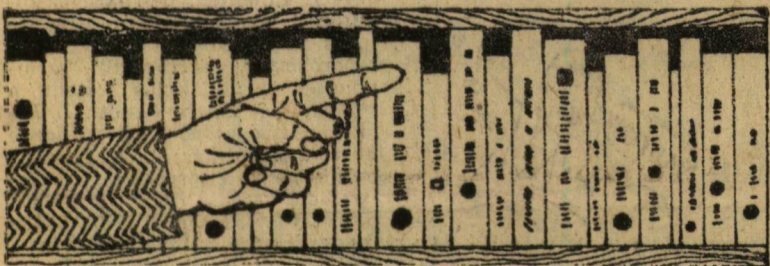
A jövőt tekintve a SZOTE SZB értékelni fogja egy év tapasztalatait, s ha szükséges módosítani fogja a jogsegélyszolgálat ügyrendjét.

Eddigi tapasztalataink alapján nem tudunk általános következtetéseket levonni a jogsegélyszolgálat munkájára vonatkozóan, de az már most világosan látható, hogy megteremtődtek azok a személyi és tárgyi feltételek a jogsegélyszolgálat munkájához, melyekkel a MSZMP 1974. március 19—20-i határozatának megfelelően újabb lépést tudunk tenni ahhoz, hogy javítsuk a SZOTE dolgozóinak élet- és munkakörülményeit.

A szakszervezeti jogsegélyszolgálat elősegíti a dolgozók jogainak érvényesülését és jelentősen mentesíti őket a személyes utánjárástól, így megkönnyítve ügyeik intézését és nem utolsósorban csökkentve a munkából kiesett időt is.

Eddigi tapasztalataink alapján a SZOTE dolgozói pozitívan értékelik a szakszervezeti jogsegélyszolgálat létét és munkáját, egyre nagyobb mértékben tartanák igényt tevékenységére. A Szakszervezeti Bizottság állandóan figyelemmel kíséri a jogsegélyszolgálatának munkáját és a jövőbeni tapasztalataink alapján fogja meghatározni továbbfejlesztésének lehetőségeit, szolgáltatásainak további kiterjesztését azzal a törekvéssel, hogy tovább javítsa a SZOTE dolgozóinak élet- és munkakörülményeit.

DR. ZOLTÁN ÜRS TAMÁS

Matematikai játékok

Harmadik kiadását érte meg a főiskolánk tanára, Mosonyi Kálmán által összeállított játékgyűjtemény, amely tartalmaz egy hasznos szórakozáshoz kíván ötleteket adni, de nem titkolt célja a szerzőnek — mint azt a bevezetőben megfogalmazza — a matematika egyes részeinek megszerettetése sem. Bár a könyvecske elsősorban az általános iskolai matematika-szakköröknek készült, az egyetemek hallgatói is haszonnal forgathatják. A kötet ötvenöt féle elgondolkodtató, néhol igényes logikával is csak nehezen követhető megoldású játékot tartalmaz, a matematika legkülönbözőbb területeiről vett törvényszerűségeket alapján. Így például a sorrend, a sakk-, a kocka-, az átvarázsolás- és a szétosztás-játékok a könyvet forgatók kombinatorikai készségét állítják vizsga elé; de próbát lehet tenni a számszerekben való jártasságban is a „varázskártyák”, az „ablakjáték”, vagy a „számlétra” elnevezésű játékok alapján.

A síkidomokat vagy a testmértant kedvelők is megtalálják a kikapcsolódási lehetőséget a „bűvös síkidomok” megjelölés alatt összegyűjtött síkidom-játékok-

ban, vagy a Mac Mahonról elnevezett játékokban is.

Tanúságot ad a könyv arról, hogy a Föld összes országában foglalkoznak az ilyen jellegű hasznos időtöltést választók igényeinek kielégítésére napjainkban is, és foglalkoztak a múltban is.

Példákat, kedves játékokat felidézve ad a szerző, hiszen leírja az indiai Csuka Ruma, a nyugat-afrikai Ona, a kínai Csilu és a Szü Dzü játékokat, de az európai példákat is megtaláljuk francia, olasz, svájci, német fejtörők formájában.

A nem a természettudományokkal foglalkozók most játékos formában találkozhatnak olyan nagy nevekkel, mint az említett francia matematikus, tábornok, köztársasági elnök Mac Mahon; Tait angol fizikus, Emler svájci, Fabonacci olasz, Gauss német matematikusok stb. Nagy előnye még a könyvnek, hogy a játékok egy-egy példán át való megoldása után feladatokat ad, azokra megoldásjegyzéket közöl.

S akit még jobban érdekelnének az ilyesfajta töprengések, a könyv végén megadott irodalomjegyzékből kiválaszthatja a neki megfelelő kiadványt.

MONOK ISTVÁN

Diák-szeminárium

Az ifjúsági mozgalom-történeti kutatások népszerűsítése, a kutatók témaválasztásának segítése, mozgalmunk történetének széles körű megismertetése érdekében október 14—16. között Debrecenben, az Agrártudományi Egyetemen megrendezték az I. Országos Ifjúságmozgalom-történeti Diák-szemináriumot.

A diák-szeminárium résztvevőit — a felsőoktatási intézmények vezető propagandistáit, marxizmus-leninizmus diákkörök vezetőit, fiatal oktatókat s a pályázaton induló hallgatókat az ünnepélyes megnyitón a DATE színháztermében dr. Nagy Sándor, a KISZ KB titkára köszöntötte. Megnyitó beszédében hangsúlyozta, hogy az előadók útjának megismerése a ma ifjúkommunistái számára is példákat ad, erősíti az ügyszóhoz való kötődésüket.

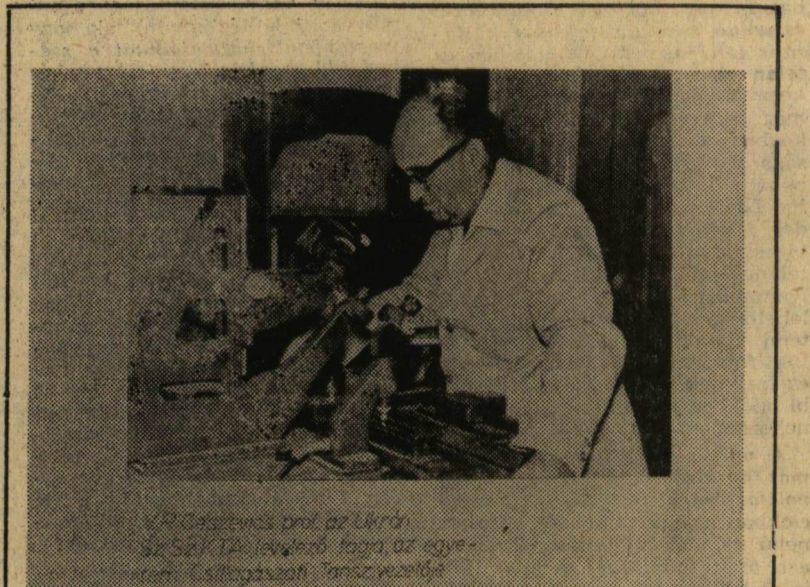
A mozgalom-történeti oktatás, kutatás szerepe, jelentősége az ifjúság nevelésében címmel Korndesz Mihály, az MSZMP KB osztályvezetője tartott előadást az ünnepi megnyitó után. Előadásában — többek között — külön kiemelte a forradalmi ifjúsági napoknak és a fiatalok kisebb közösségeiben szervezett rendezvényeknek a mozgalom-történeti kutatásokat serkentő hatását.

Az első napon még két előadás hangzott el. A kommunista ifjúsági mozgalom megalakulása és küzdelme az ellenforradalom első évtizedében, valamint az Antifasiszta ifjúsági mozgalom a II. világháború előtt és alatt 1934—45 címmel. Az előadásokat plenáris konzultáció és szekcióvita követte.

Október 15-én Az egységes ifjúsági szervezet kialakulásának történelmi körülményei; A DISZ megalakulása és tevékenysége; A DISZ munkájának főbb vonásai Hajdú-Bihar megyében címmel hangzottak el előadások, amelyeket ugyancsak plenáris konzultáció és szekcióvita követett.

A program befejezéséért a kommunista ifjúsági mozgalom újjászervezése, a KISZ tevékenységének néhány időszerű kérdése, illetve a KISZ rétegpolitikájának fejlődése 1966-tól napjainkig címmel tartottak előadásokat, majd konzultációra és a zárósóra került sor.

(A diák-szemináriumról laonuk következő számában részletesen beszámolunk.)

V. P. Ceszevics professzor, a szovjet akadémia levelező tagja, az odesszai egyetem csillagászati tanszékének vezetője munka közben

Pályázat dokumentumjátékokra

A KISZ KB és a Magyar Rádió Ifjúsági Főosztálya dokumentumjáték-pályázatot hirdet a VIT tiszteletére. A pályázatot életkortól és foglalkozástól függetlenül bárki részt vehet; hivatásos író és magában tehetséget érő fiatal egyaránt.

A pályázaton részt vevőknek konzultációs lehetőséget biztosítanak. A konzultációra igényt tartók szándékukat jelezhetik a következő címen: 1800 Budapest, Magyar Rádió Ifjúsági Főosztály.

A pályamunkákat 1978. január 2-ig kell beküldeni a KISZ KB Kulturális Osztályára, cím: 1387 Budapest, postafiók 102.

Eredményhirdetés 1978. március 21-én lesz.